

Soovitused esmakordse kutse taotlejatele

Kutse andmise eeldused on:

(A) Vähemalt magistrikraad akrediteeritud õppekavaga ülikoolist. **(B)** Töötanud erialal vähemalt kolm aastat, neist 1 juhendatud praktikana.

Menetledes 2010. a. vastavalt uuele kutse andmise korrale (KAK) esitatud dokumente, puutus kliinilise psühholoogia kutsekomisjon kokku väga ebaühtlase vormistuse ja süstematiseerituse tasemega dokumentide kogumitega. Et anda kõigile võimalus õppida parimatest taotlustest, koostas kutsekomisjon mõned soovitused neile, kes esimest korda kutset taotlevad.

Taustaks on kõrgharidusprogrammid, mis üha enam tagavad võimalusi indiviidi vabaks arenguks ja üha kaugenevad kutsetööks ettevalmistamisest. Kohustuslikke aineid on programmides minimaalselt. Spetsialiseerumist, kasvõi moodulõppe vormis, on harva. Enamasti koostab iga üliõpilane endale õppeprogrammi ise. Sellel taustal toobki uus kutse andmise kord 2009.a. esmakordselt välja erialateadmiste ja -oskuste minimaalsed mahud, mida bakalaureuse- ja magistriprogrammid peaksid sisaldama, et olla vastavuses Eesti kliinilise psühholoogi kutsestandardi nõuete ja Euroopa Psühholoogiaassotsiatsioonide Ühenduse (EFPA) EuroPsy standardiga. See vastavuse nõue ei ole püstitatud formaalsel, vaid sisulisel põhjusel: ainult nõutavate kursuste läbimine annab lootust, et kliiniline psühholoog suudab patsientide ja klientidega professionaalsel tasemel töötada ning, kui ta suunata kutseeksami, siis ta selle ka sooritab. Kutseeksami korraldamine on aja- ja ressursimahukas, kuluefektiivsuse mõttes on mõistlik võimaldada eksam vaid inimestele, kel vajalikud teadmised ja oskused tõenäoliselt olemas on. Eksamite massiüritamised, lihtsalt proovimiseks, kas ehk kogemata õnnestub, ei ole kutsekomisjoni eesmärk.

SOOVITUSED:

A. Põhikvalifikatsiooniks vajalike teadmiste ja oskuste olemasolu tõendamiseks

- (1) Esitada koos haridustõenditega ka akadeemilised õiendid (loendid läbitud ainetest).
- (2) Väljaspool akadeemilist õpet läbitud täiendkoolituse kohta esitatud tõenditel näidata ära koolituse sisu, maht ja andmed koolitajate pädevuse kohta. Kui koolitus on kusagil akrediteeritud, siis on soovitatav seegi ära märkida.
- (3) Täiendkoolituse passis tuua ära õppe maht ainepunktides või tundides. Kui koolitaja kasutab mingit muud arvestussüsteemi, siis teisendada see tundideks. Passis esitatud mahud liidab taotleja ise kokku ka.
- (4) Kuna üha ähmasemaks muutub ajaline ja sisuline piir tasemeõppe (ülikoolide) ja täiendkoolituse vahel, siis on lubatud esitada ka ühine ainepass, kus näidatakse ära esiteks psühholoogia baasharidus: 80 AP (120 ECTS) psühholoogia üldteadmisi ja -oskusi + 20 AP (30 ECTS) psühholoogiateaduse metodoloogiat (tavaliselt sisalduvad bakalaureuseõppes, aga mõni taotleja on neid lisaks võtnud magistriõppes või täienduskursustel). Teiseks tuuakse välja spetsialiseerumine kliinilises psühholoogias: 20 AP (30 ECTS) magistriõpingute jooksul + 20 AP (ECTS) ülikoolijärgses täienduses läbitud teoreetilis-metodoloogilisi kursusi ning 20 AP (30 ECTS) juhendatud praktikat. See mahu pooleks jagunemine on ligikaudne. Mõni taotleja on kogunud valikaineid juba bakalaureuse- ja magistriõpingute ajal nii palju, et kokku 40 AP (60 ECTS) kõrgtasemel kliinilise psühholoogia teadmisi ja oskusi kokku saab. Sel juhul pärast ülikooli täiendkoolitust ei nõutagi. Mida enam kutsestandardi valdkondi puudub taotleja ülikooliprogrammis, seda enam peab neid läbima täiendkoolituses.

B. Juhendatud praktiseerimine

(5) Juhendatud praktika läbimine on praeguses Eestis eriti mitmekesine. Kõik kliinilise psühholoogia praktikad, mis ülikoolis on läbitud, lähevad arvesse. Puudujääva osa kogumiseks tuleb algajal ise endale praktikakoht ja juhendaja leida, dokumenteerida oma praktika ja võtta juhendajalt hinnang.

(6) Praktika võib olla läbitud intensiivõppe vormis – ülikooli praktikakursustel, kus on topeltjuhendamine: juhendaja praktikakohal ja regulaarsed juhendajaseminarid ülikoolis. Sellise praktika nõutav maht on 20 AP, sisuks töö vähemalt kahes erinevas kliinilise psühholoogia valdkonnas, eri tüüpi häiretega, erinevate patsiendirühmadega. Praktika dokumenteerimine ja arvestamine on toimunud vastavalt ülikoolikursuse nõuetele ja kutsekomisjonile piisab vastava aine olemasolust akadeemilisel õiendil.

(7) Teine võimalus on praktika sooritamine töökohal. Sellisel juhul lasub kogu vastutus väljaõppe taseme eest kohalikul juhendajal, tegelemine praktikandiga ei ole nii intensiivne ega sage kui kursuse käigus. Seetõttu on juhendatud praktika nõutav maht 1 aasta ja juhendajaks peab olema kutsega kliiniline psühholoog. Ka tuleb praktikandil oma töö sisu ja maht ise dokumenteerida ja kutsekomisjonile esitada.

(8) Praktika dokumenteerimiseks ei ole praegu veel ranget vormi ette antud. Soovitada võib praktikapäevikut. EuroPsy soovib selle kõrval ka porfooliot – mitmekülgset ülevaadet sooritatud ülesannetest, näidiseid tehtud töödest ja töö tulemustest.

(9) Praktikadokumendid peavad olema kinnitatud juhendaja poolt ning lisada tuleb juhendaja kokkuvõtlik hinnang praktikandi tööle ja tema sobivusele kliiniliseks psühholoogiks.

C. Lisakvalifikatsioonide tõendamine

(10) Kõik lisakvalifikatsioonid eeldavad, et on olemas kliinilise psühholoogi põhikvalifikatsioon.

(11) Kuna taotlejate hariduskäik ja töökogemus kulgevad vahel isemoodi, ei ole välistatud ka põhi- ja lisakutse taotlemine ühekorraga. Sellisel juhul tuleb esitada iga taotletava kutse kohta eraldi täienduste pass koos selles passis esitatud täienduste tõenditega.

"Eraldi" tähendab, et ühtsama täiendust ega praktikat ei saa esitada korraga kahe kutse taotlemiseks, vaid taotleja ise näitab ära, milline osa tema täiendustest millist kvalifikatsiooni tõendab. Lihtsalt kogu paki kopeerimine kahes eksemplaris ei ole "eraldi".

D. Erialane töökogemus tähendab töötamist psühholoogina.

Kuna kutsetunnistus on tõend kutselise psühholoogina töötamise kvalifikatsiooni kohta, siis nii Kutseseadus kui kliinilise psühholoogia kutse andmise kord (KAK) käsitlevad erialastaažina kutsetööd. Psühholoogiaga tegelemine ega psühholoogia rakendamine mõne teise kutsetöö raames ei ole Kutseseaduse ega kutsete omistamise süsteemi objektiks.

Kutsekomisjoni nimel,

Maie Kreegipuu
kutsekomisjoni esimees.